

Fritt redskapsvalg og områdeforvaltning

Jahn Petter Johnsen og Trine Holm Larsen
Norges fiskerihøgskole, Universitetet i Tromsø
Kontakt: Jahn.Johnsen@uit.no

Innhold

- Utgangspunkt
- Hvordan forvalte natur?
- Hensikt
- Historie
- Hovedtyper reguleringer
- Problemstillinger for framtida

Utgangspunkt

- Økologi, administrative behov og politiske mål er i dag bakt inn i de ordinære redskapsreguleringene
- Hvis disse reguleringene faller bort gjennom fritt redskapsvalg, betyr det ikke at økologiske, administrative og politiske hensyn faller bort
- Tvert i mot vil de måtte løses på andre måter
- Et svar vil da kunne bli en mer omfattende område/ areal forvaltning

Hvordan forvalte natur?

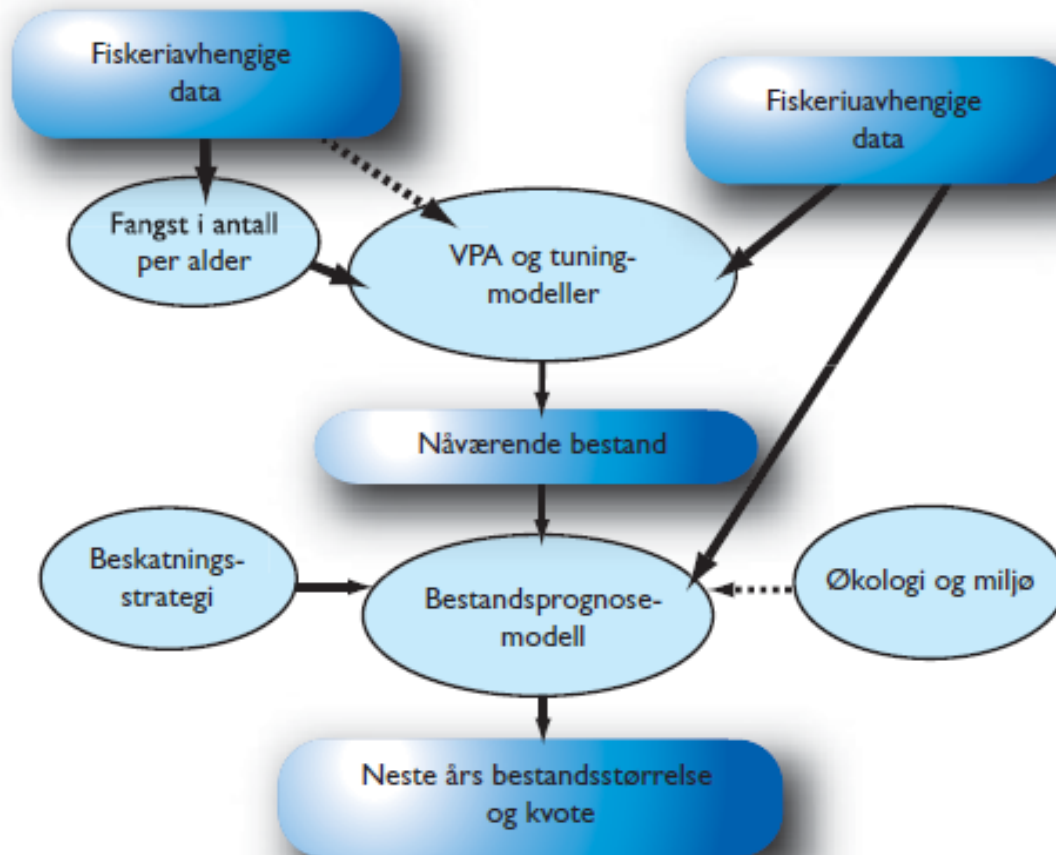
- Gjennom regulering av menneskelig atferd
- Atferden reguleres ved hjelp av forvaltningsobjekter som er grunnlag for reguleringsmekanismer
- Forvaltningsobjektene er ikke de naturlige objektene (for eksempel fisk) som finnes i naturen, men modeller av de naturlige objektene
- Fiskerireguleringer er definert ut fra hvordan fiskernes antatte atferd påvirker modellbestander

Hvordan skapes et forvaltningsobjekt?

MENGDÊMÅLING AV FISK

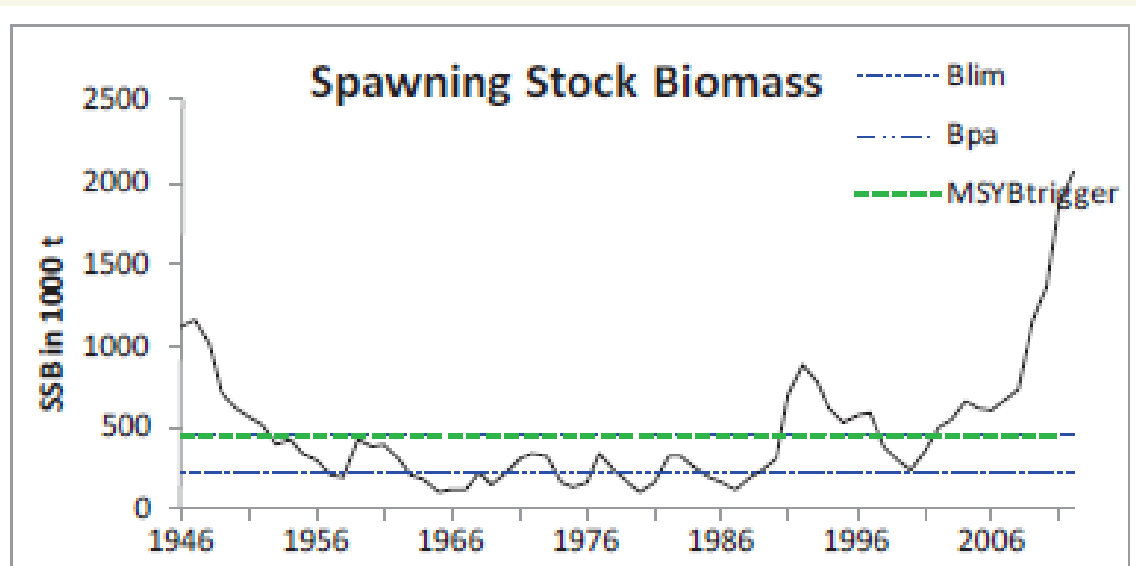

Figur 1.3

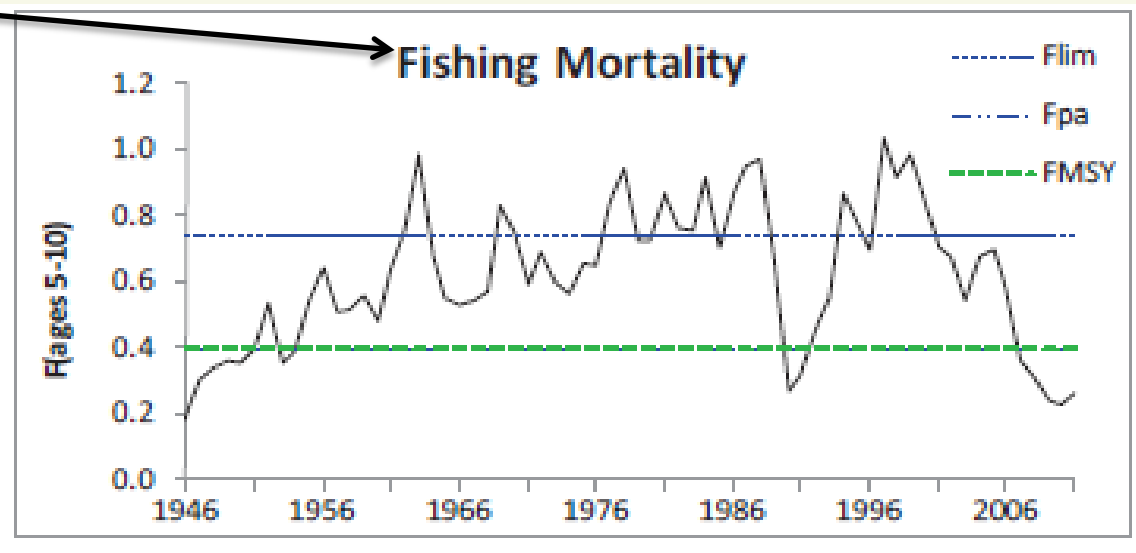
Diagram som viser standard bestandsberegningssprosess.
Schematic illustration of a standard assessment procedure.

Fra Nedreaas, K. 2003. Fra målebrett til kvote. HI:Bergen

Nordøstarktisk torsk

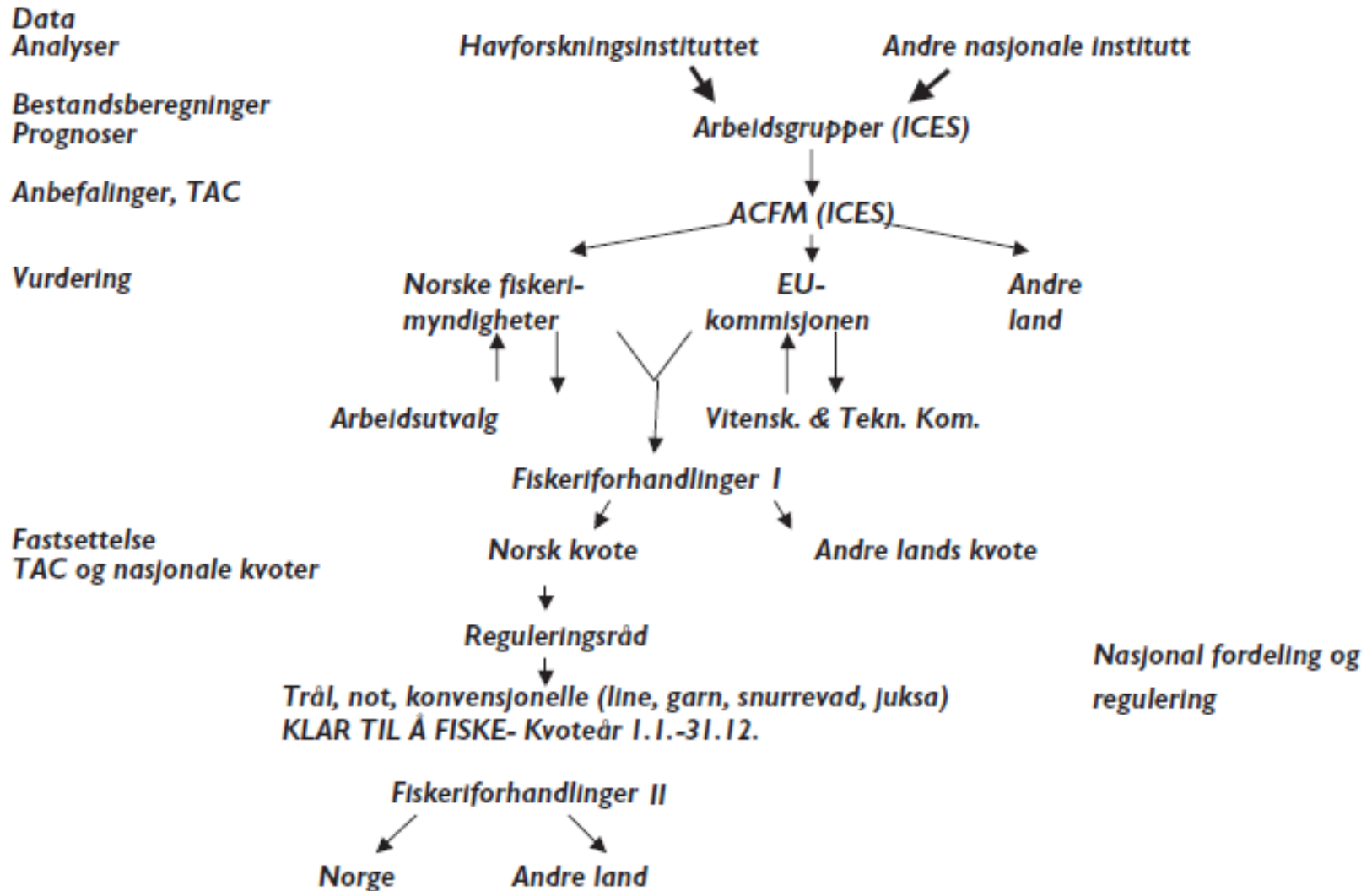
Effekt av fiskeratferd

«Den forvaltede fiskebestanden»

- Ikke det samme som fisken i sjøen
- Gjennom vitenskapens modeller og simuleringer skapes forvaltningsobjektet “fiskebestanden” som vi benytter til å utforme reguleringer
- Modelleringer av fiskebestander er startpunktet i en kjede av institusjonaliserte forvaltnings- og reguleringspraksiser

Hva er areal/område?

Det er viktig å forstå «areal» som et **forvaltningsgrep**, en relativt **tom administrativ, romlig kategori** som kan fylles med det som man i det enkelte tilfelle måtte være interessert i.

En **kompleks og uoversiktlig flerdimensjonal virkelighet projiseres ned til et todimensjonalt plan og omgjøres og abstraheres til et flateinnhold**. Areal vil vanligvis være en samlebetegnelse eller et fortettet uttrykk for en rekke andre kvaliteter som møtes i et areal eller geografisk punkt. (Arealutvalget 2011:13)

Område som forvaltningstiltak og objekt

- Områdeforvaltning kan både være et forvaltningstiltak/instrument for å oppnå andre forvaltningsmål – for eksempel å beskytte yngel
- Men sjøområdet kan også være en ressurs i seg sjøl, når tilgangen til areal begrenser tilgangen til å kunne fiske
- Den «romlige» vendinga i marin forvaltning som nå skjer blant annet som følge av en sterk satsing på marin arealplanlegging i Europa bidrar til å etablere sjøområde som et eget forvaltningsobjekt

Økosystembasert tilnærming og områdeforvaltning

- Skifte i tilnærming og fokus fra brukerrettigheter til brukerpåvirkning på økosystemet
- Rettigheter, påvirkning og ansvar ses i større og større grad i sammenheng
- ØB fokuserer på økosystemfunksjon og dynamikk
- Sammenhenger mellom aktører og komponenter
- Marin planlegging og områdeforvaltning kan sees som en bevegelse mot en mer økosystembasert forvaltning

Historiske målsetninger for områderegulering

- Områdereguleringer er regulering av fiskeaktivitet i definerte områder. Permanent eller midlertidig
- Fram til ca. 1990 – TILGANG TIL OMRÅDER
 - Sikre at fiskerne fikk plass til å fiske (bruksregulering)
 - Område er en ressurs
- 1990 – 2000 - OMRÅDER/RESSURS
 - Fortsatt fokus på bruk, men mer fokus på å bevare ressursene (ressursforvaltning), områdeforvaltning er et forvaltningsinstrument
- 2000 – 2010 - RESSURS
 - Kysttorsk, naturvern, landskapsvern, seismikk, olje
 - Område er både ressurs og instrument
- 2010 – til nå - RESSURS/OMRÅDER
 - Oljearealer mer inn i bildet
 - Økologi, helhetstenkning, område er ressurs og instrument.

Begrunnelse og funksjon

- Tre begrunnelser og funksjoner:
 - Økologisk
 - Eks. yngelvern, kysttorsk
 - Habitatvern
 - Administrativt/praktisk
 - Havdeling
 - Ordensregler
 - Brukskonfliktshåndtering
 - Politisk
 - Trålfrie soner og henstilling om fiske utafor 12 NM.
 - Beskytte bestemte flåtegrupper

Økologisk

- Beskyttelse av gyteområder
- Beskyttelse av juvenil fisk (permanent og i sanntid)
- Oppbygging av nedfiskede arter (kysttorsk, uer,..)
- Forvaltningsmål for stasjonære populasjoner (hummer, tare)
- Beskyttelse av sårbare bunnhabitat (korallrev)
-
-

Kilde: Fiskeridirektoratet, Marine protected areas

Vern av kysttorsk

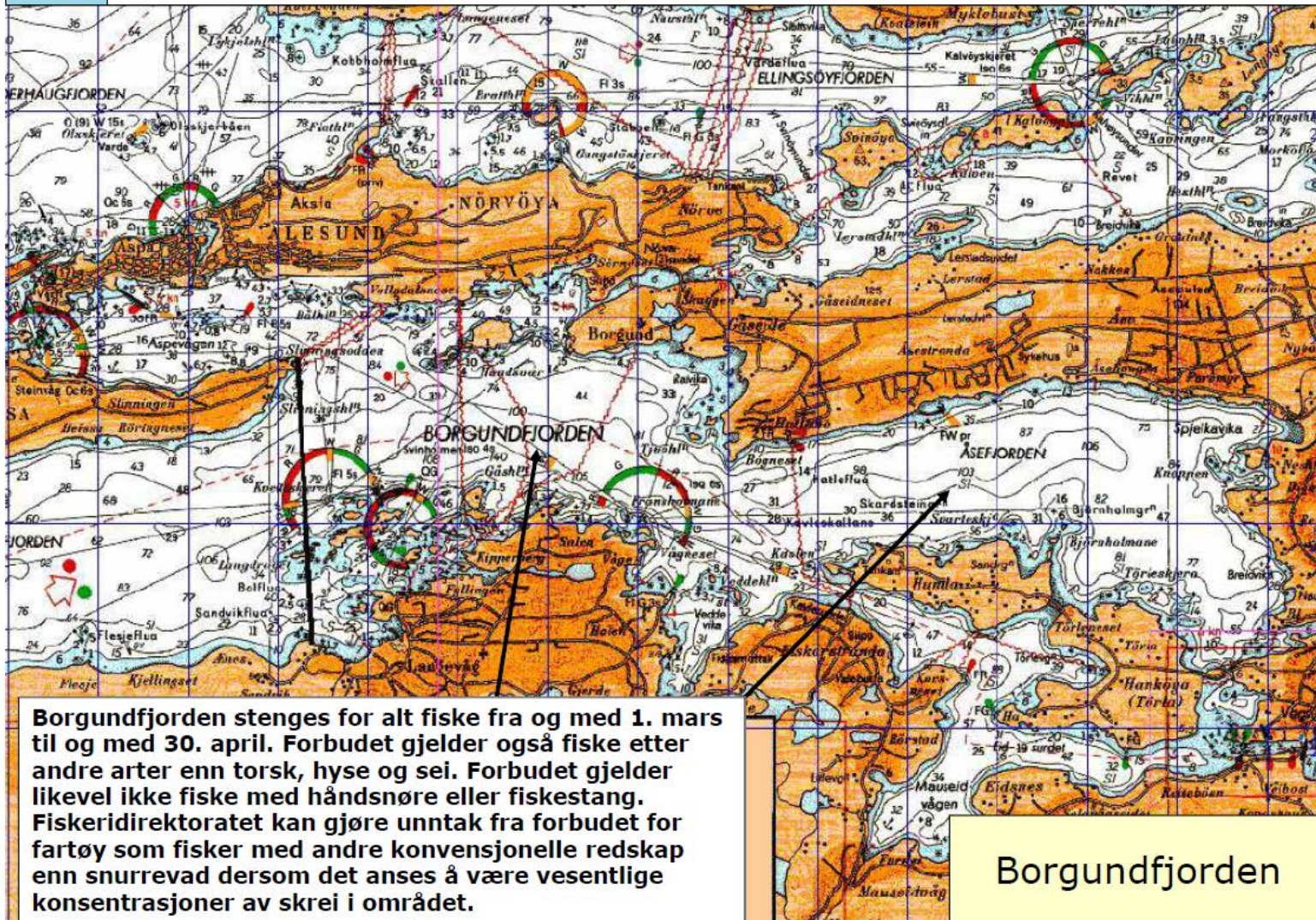
- Oppstart i 2004 i regi av Fiskeri- og kystdepartementet
- Mål: Å sikre fullt reproduksjonspotensial for bestandene
 - De største områdereguleringene:
 - Fra og med Varangerfjorden til og med 62°N
 - Heissafjorden
 - Borgundfjorden
 - Nordøyane
 - Henningsværboksen

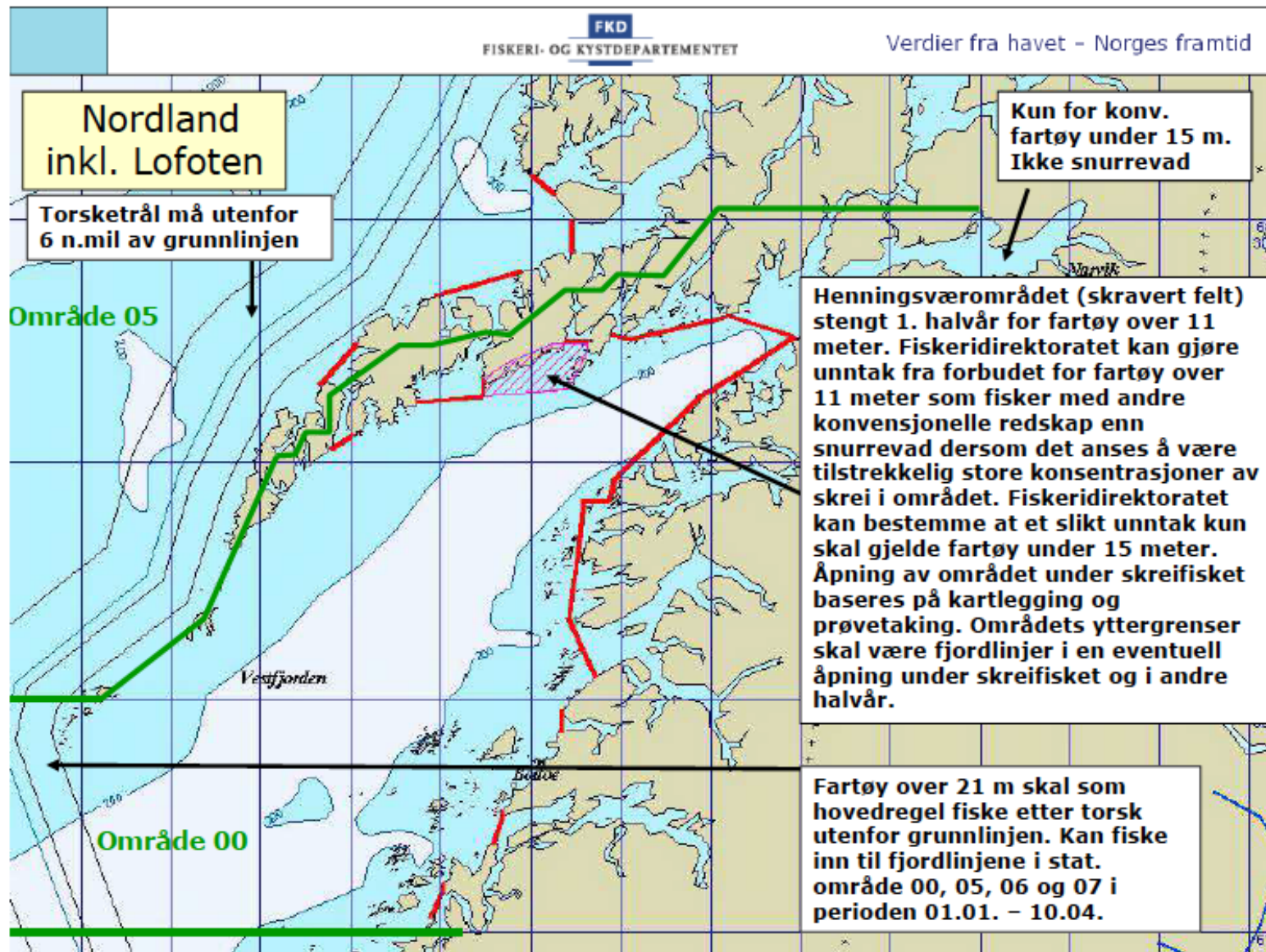
Vern av norsk kysttorsk

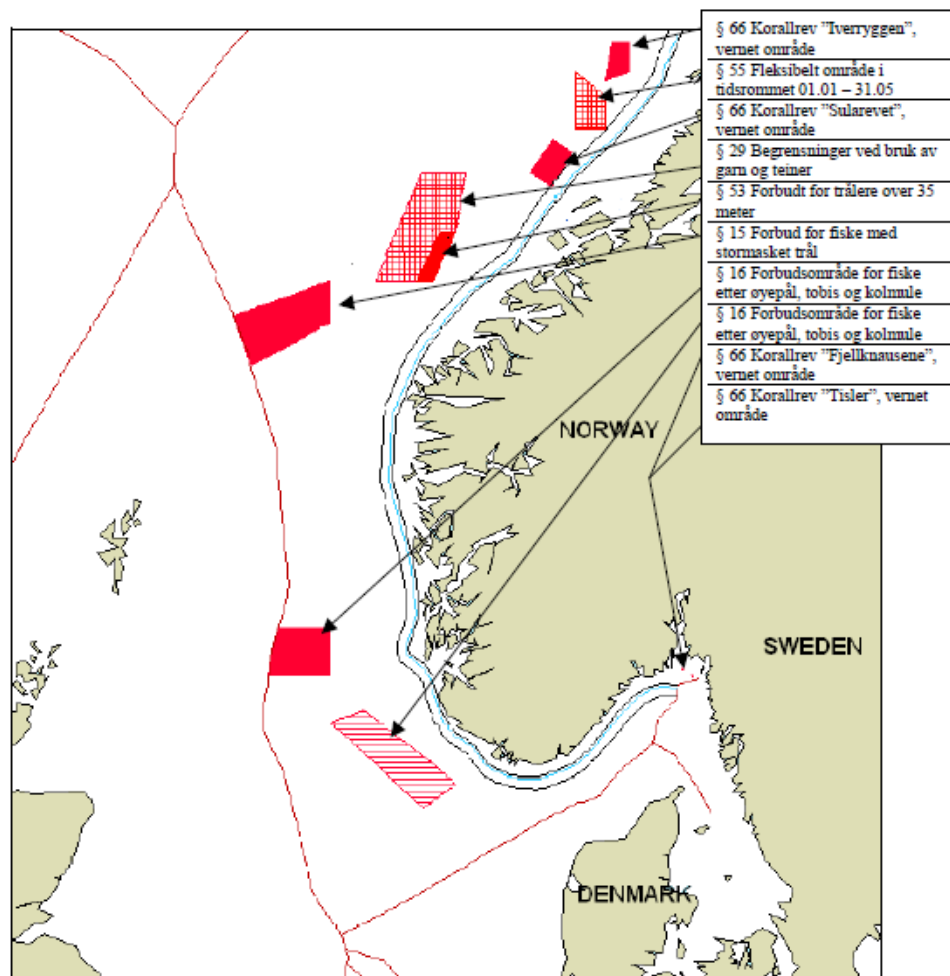
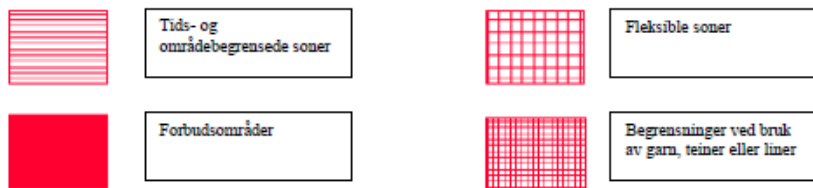
FKD
FISKERI- OG KYSTDEPARTEMENTET

Verdier fra havet - Norges framtid

Vern av norsk kysttorsk

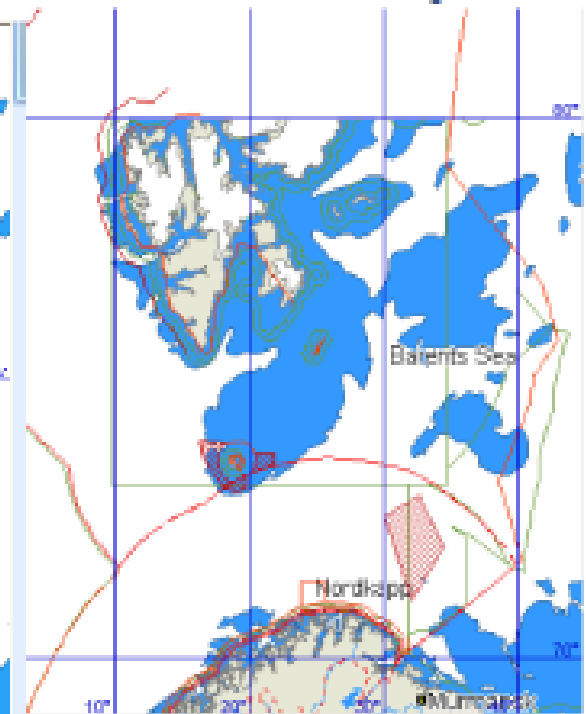
Real Time Closure

Barents Sea Monitoring Program – real time closures

Øversiktskart stengte felt torskefiske per 10.01.2012

Closed areas for cod trawling 22.05.2008

Aktsomhetsområder

- Mild form for Real Time Closure
- Stor innblanding av torsk og hyse i loddefangstene. Skal hindre ressursssløsing
- FiskDir og Kystvakta kan definere aktsomhetsområder basert på prøvetakninger
- Fartøy som fisker i området bes være spesielt oppmerksomme på problemstillingen og anmodes om å vise stor aktsomhet. Fartøy som fortsetter fiske i området og får ulovlig bifangst, kan påregne reaksjoner

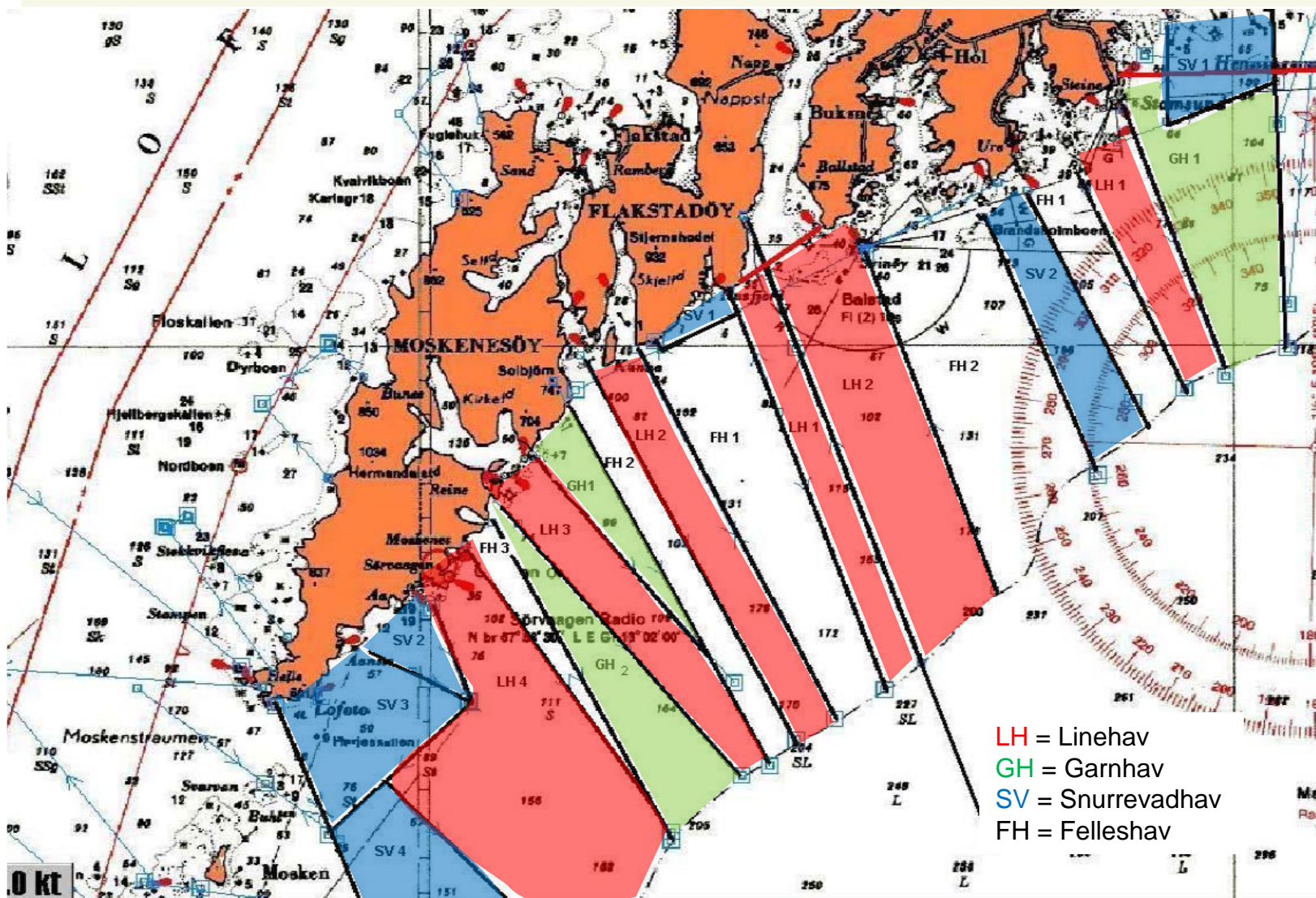
Administrativ regulering

Utvalgsordningen (Lofotfisket)

- Oppsynsområder
 - Vanskelig å administrere
 - Oppsynsbåter
 - Deles i garnhav, linehav og snurrevadhav
- Brukergenerert
- Spesielle regelverk settes i verk avhengig av fisket
- Hensikt: Ro og orden mellom redskapsgruppene
- Tilgang på fiskefelt, unngå fortrenging

Eksempel havinndeling, Lofotfiske

Lokale reguleringer

- Gjelder for hele landet, knyttet til lokale ordninger
- «Alle» kan stille forslag til reguleringer i lokalsamfunnet
- Eget rådgivende utvalg i hvert fylke (sovende, men lovene gjelder)

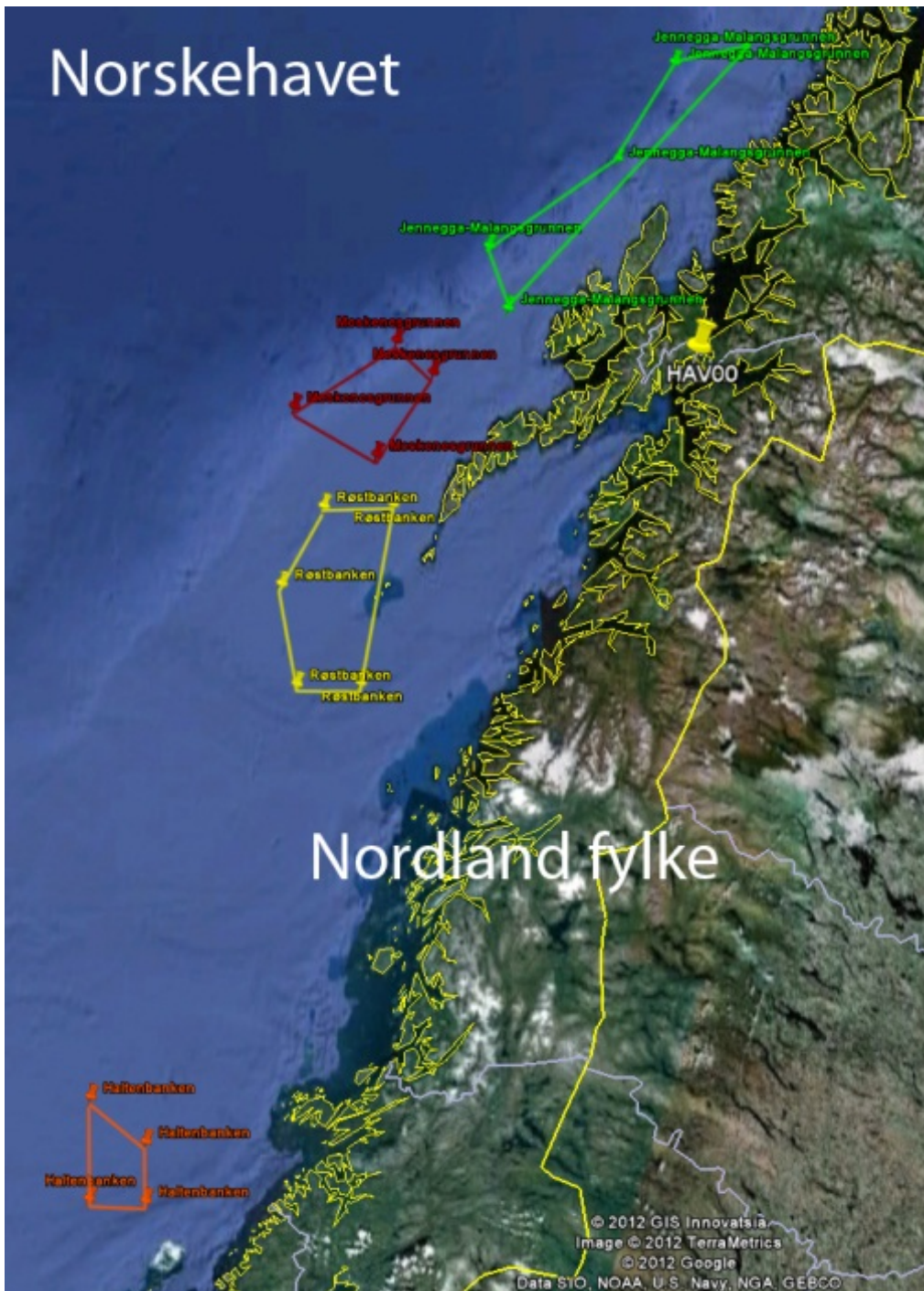

Politiske ordninger - Trålfrie soner og «fleksible områder»

- 1983, områder der fisket reguleres i bestemte tidsrom
- Ren redskapsregulering
- Effekt: «Ro og orden»
- Tre trålfrie soner
 - Forbud 1. okt. – 1. mars Nordbanken, Øverbanken
 - Forbud 20. okt. – 20. mars Jennegga-Malangsgrunnen
 - Forbud hele året Storegga (trålere over 35 m el 200 brt)
- Fire fleksible områder
 - 20. okt.–20. mars på Jennegga-Malangsgrunnen
 - 1. jan.–15. mai på Moskenesgrunnen og Røstbanken
 - 1. jan.–31. mai på Haltenbanken

Norskehavet

Trålfrie soner og «fleksible områder»

Eksempler

Aktive - passive redskaper

Kartlegging for å redusere brukerkonflikter

Utfordringer

- Hvordan skal vi regulere områdebruken?|
 - Historisk bruk?
 - Økosystempåvirkning eller verdiskaping?
 - Hva er avgjørende for hvilke områder som skal kunne brukes av de ulike redskapene?

Problemstillinger for framtida - områder for hvem?

- Kriterier og indikatorer?
 - Naturverdi?
 - Konfliktpotensial
 - Lokal verdiskaping
- Hva skal veie tyngst?
 - hvis fisket som tradisjonelt har foregått på et bestemt område har høy verdi, men samtidig har store økosystemkonsekvenser (jfr taretråling i dag)

Arealbasert forvaltning i framtida

- Hva kan ivaretas gjennom arealbasert forvaltning:
 - Påvirkning på økosystem (ja)
 - Beskatningsmønster (ja delvis gjennom hvilke områder som åpnes)
 - Fangst og landingsmønster (i mindre grad)
 - Ordensregler og konfliktdemping (ja)
 - Flåtestruktur og bosetting (ja, fiske med bestemte redskap i et gitt område tillates bare forbeholdes fartøy i et geografisk område eller fartøy av gitte størrelser)

Forvaltningsmessige konsekvenser av å endre redskapsreglene?

- Det er mulig å ivareta mange hensyn gjennom områdeforvaltning
 - men i noen sammenhenger vil en slik forvaltning virke mer indirekte.
- En endring fra redskapsregulering (som gir et stabilt beskatningsmønster) til en områdebasert forvaltning vil trenge tid før den får etablert et mål på beskatningsmønsteret.
- Områdekonflikter vil kunne øke
- Lokale reguleringsutvalg vil kunne få mer å si
- Områderegulering er ikke bare et instrument, men tilgang til områder kan bli en knapp ressurs
- Nye måter å forvalte på – marin planlegging kan få betydning for fiskeflåten

Takk for oppmerksomheten!